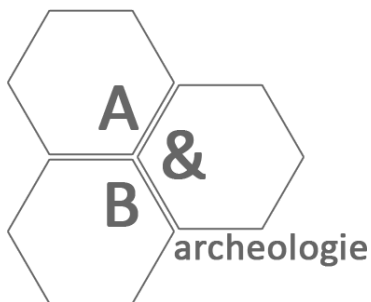

Nota Gent Fratersplein

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE, Annika DEVROE en Paulien FONTEYN

22-7-2024

Titel: Nota Gent Fratersplein

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke, Annika Devroe en Paulien Fonteyn

Projectcode bureauonderzoek: 2022I185

Bekrachtigde archeologienota: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/23772>

Projectcode proefsleuvenonderzoek: 2024E342

Intern projectnummer: 2024.087

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Gent, Fratersplein 11

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 104746,98 en Y 194862,80; X: 104922,35 en Y: 194947,54

Oppervlakte plangebied: ca. 1.871m²

Kadastergegevens plangebied: Gent, afdeling 1, sectie A, percelen 1600A3, 1600S2 en 1600Z2

Topografische kaart: /

Betrokken actoren: Bert Acke (archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog, veldwerkleider), Annika Devroe (erkend archeoloog) en Paulien Fonteyn (erkend archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 22/07/2024

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	5
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	7
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	7
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	8
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	8
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	8
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	8
2. ASSESSMENT	10
2.1. AARDKUNDIGE OPBOUW	10
2.2. ASSESSMENT SPOREN	16
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	21
2.4. ASSESSMENT STALEN	24
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE	24
2.6. DATERING, INTERPRETATIE EN CONFRONTATIE MET VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES	25
3. SYNTHESE	26
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	26
3.2. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	26
4. SAMENVATTING	29
5. BIBLIOGRAFIE	29
6. BIJLAGES	31

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan het Fratersplein te Gent (provincie Oost-Vlaanderen), gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Gent, waarbij de totale oppervlakte van de bodemingreep 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. De archeologienota¹ bestond enkel uit een bureauonderzoek. In het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuven- en proefputtenonderzoek diende uitgevoerd te worden in een uitgesteld traject. De resultaten van dit onderzoek worden besproken in deze nota.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

In het programma van maatregelen bij de archeologienota waren de volgende vraagstellingen opgenomen met betrekking tot het proefsleuven- en proefputtenonderzoek²:

- Hoe is de opbouw van de bodemprofielen? Hoe is de stratigrafie in archeologische (antropogene) zin?
- Zijn er verstoringen aanwezig? In hoeverre is de bodemopbouw nog intact?
- Zijn er sporen aanwezig? Zijn er diverse archeologische niveaus herkenbaar?
- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten (sporen en vondsten)? Vanaf wanneer kwam het terrein in gebruik? Behoren de archeologische sporen tot één of meerdere periodes? Welke aanwijzingen zijn er omtrent de functie van de sporen en structuren? Kunnen deze in relatie gebracht worden met de oorspronkelijke site met walgracht, het klooster of de spinnerij?
- Worden sporen/lagen bedreigd door de geplande werkzaamheden? Is behoud *in situ* op basis van de resultaten van het vooronderzoek mogelijk?
- Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek? Zo ja, wat is de ruimtelijke afbakening van de zone(s) voor vervolgonderzoek? Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welk type staalnames zijn noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

¹ Keijers, Devroe 2022a; 2022b.

² Keijers, Devroe 2022b, 5.

1.2.2. Randvoorwaarden

Op het terrein waren enkele diepe regenwaterputten aanwezig. Deze werden gemeden bij het vooronderzoek. De inplanting van de sleuven werd omwille van praktische overwegingen enigszins gewijzigd ten opzichte van het voorziene sleuvenplan.

Figuur 1 Zicht op het zuidelijke deel van het plangebied met op de achtergrond een deel van het aangrenzende klooster. Sfeerbeeld tijdens de opbraak van de verhardingen na de bovengrondse sloop.

Figuur 2 Zicht op het noordwestelijke deel van het plangebied met op de achtergrond het aangrenzende klooster.

Figuur 3 Zicht op het noordoostelijke deel van het plangebied met op de voorgrond een van de aanwezige putten.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

Op basis van het bureauonderzoek werd in het programma van maatregelen van de archeologienota een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven en proefputten opgelegd, in een uitgesteld traject. Het onderzoek diende uitgevoerd te worden volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en de voorwaarden opgenomen in het programma van maatregelen horende bij de archeologienota. De erkende archeoloog kan enkel mits gefundeerde motivatie afwijken van sommige van deze bepalingen en voorwaarden.

Het onderzoek vond plaats op vrijdag 12 juli 2024. Het sleuvenplan zoals opgenomen in het programma van maatregelen werd ietwat aangepast aan de terreinomstandigheden. Voor de uitgraving van de sleuven werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,20m breed. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht.

Het plangebied had een oppervlakte van ca. 1.871m². Hiervan werd ca. 118m² (6,3%) onderzocht door middel van proefsleuven en ca. 21m² (2,2%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee niet behaald. Dit is vooral te wijten aan de beperkte breedte van het terrein. Om de veiligheid van het team en de stabiliteit van de omliggende gebouwen te garanderen diende voornamelijk in het noordelijke deel van het plangebied een smallere sleuf aangelegd te worden. Er kon desalniettemin een goede inschatting gemaakt worden van het archeologisch potentieel van het plangebied.

Het archeologisch vooronderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Aangezien alle metingen gebeurden met een GPS-aangestuurd systeem met precisie van 1cm werd voorafgaand het veldwerk geen hoofdmeetsysteem aangelegd. Elke proefsleuf werd beschouwd als een individuele werkput. De aangelegde vlakken en de storten van de sleuven en sporen werden onderzocht met een metaaldetector van het type XP Deus, dit leverde enkele relevante vondsten op. Het archeologisch vlak werd opgeschoond. Hierbij werden enkele sporen aangetroffen. Alle sleuven en profielen kregen een uniek nummer, werden beschreven en geregistreerd via foto's en opmetingen. De foto's werden genomen met een camera van het merk Nikon Coolpix W300. Er werden enkele vondsten verzameld. Relevante delen van de putwandprofielen werden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel. In totaal werden zes referentieprofielen geplaatst, verspreid over het volledige terrein.

Bij de aanleg van de proefsleuven werd het vlak stelselmatig verdiept naar de C-horizont. Het archeologisch niveau bevond zich in de top van de C-horizont op ca. 2m onder het huidige maaiveldniveau, op ca. +5,15m TAW. De C-horizont kon echter niet overal bereikt worden vanwege diepgaande verstoringen en stabiliteits- en veiligheidsoverwegingen.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het proefsleuven- en proefputtenonderzoek werd uitgevoerd op vrijdag 12 juli 2024 door archeologen Maarten Bracke en Paulien Fonteyn. Het kraanwerk werd uitgevoerd door Steven Antheunis (SA Grondwerken). De sleuven werden opgemeten met een GPS-toestel, waarna de meetgegevens werden verwerkt tot bruikbaar kaartmateriaal.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De in akte genomen archeologienota³ van deze site werd als voornaamste bron aangewend.

³ Keijers, Devroe 2022a; 2022b.

2. Assessment

2.1. Aardkundige opbouw

De bredere landschappelijke context van het projectgebied werd reeds uitvoerig geschetst in het bureauonderzoek⁴.

Op de bodemkaart worden binnen de grenzen van de onderzoekszone bebouwde zones aangegeven. In de historische kern van Gent komen voornamelijk lichte zandleembodems voor, afgewisseld met alluviale gronden die variëren van lemig zand tot klei.

De aardkundige opbouw van het projectgebied werd tijdens het proefsleuvenonderzoek vastgesteld via zes bodemprofielen, verspreid over het volledige terrein. Profielen 1 en 2 bevonden zich onder de voormalige parking. Profielen 3 t.e.m. 6 situeerden zich ter hoogte van het voormalige winkelpand.

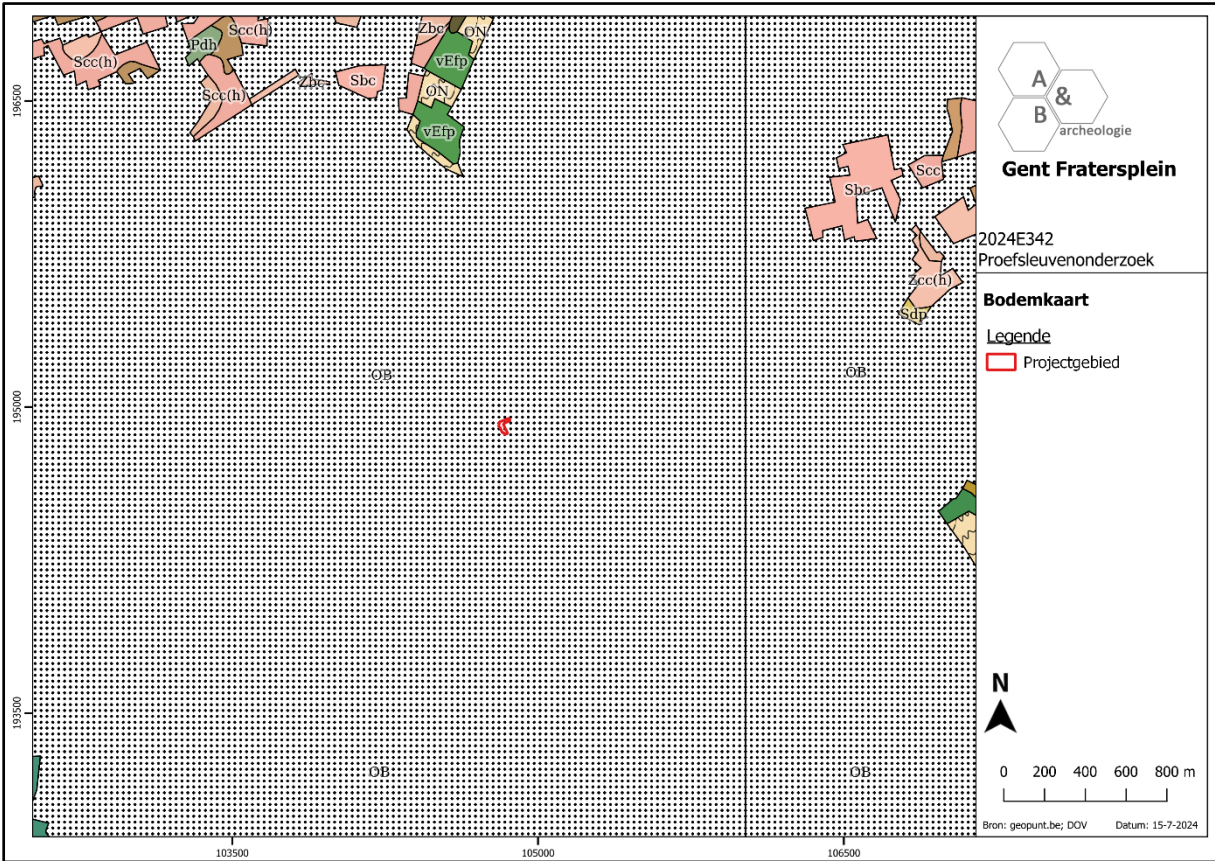
Profiel 1 werd geplaatst onder het eerste vlakniveau, op ca. 35cm onder de huidige asfaltverharding met steenslagfundering. Tussen een diepte van ca. 35 en 55cm werd hierbij een puinpakket aangesneden waaronder zich een dikke, puinrijke cultuurlaag bevond. Deze situeerde zich tussen 55 en 125cm en bevatte baksteenpuin, aardewerk, botmateriaal, schelpen etc. Op basis van het materiaal kon de laag in postmiddeleeuwse periode geplaatst worden. Mogelijk gaat het om een tuinlaag, gerelateerd aan het aangrenzende klooster. Vanaf ca. 125cm tot minstens 185cm werd een vergraven C-horizont geattesteerd. Mogelijk gaat het om een kuil. De ongeroerde C-horizont kon in dit profiel niet bereikt worden.

Bovenaan profiel 2 bevond zich een ca. 15cm dikke asfaltlaag, waaronder ca. 20cm steenslagverharding voorkwam. Onderliggend bevond zich een puinpakket tot een diepte van ca. 55cm. Ook in dit profiel werd de cultuurlaag aangetroffen, meer bepaald tussen een diepte van ca. 55 en 200cm. De laag werd centraal in het profiel doorsneden door een recentere muur, gefundeerd op een puinpakket. De C-horizont werd geattesteerd op een diepte van ca. 200cm onder het huidige maaiveldniveau, op ca. +5,15m TAW.

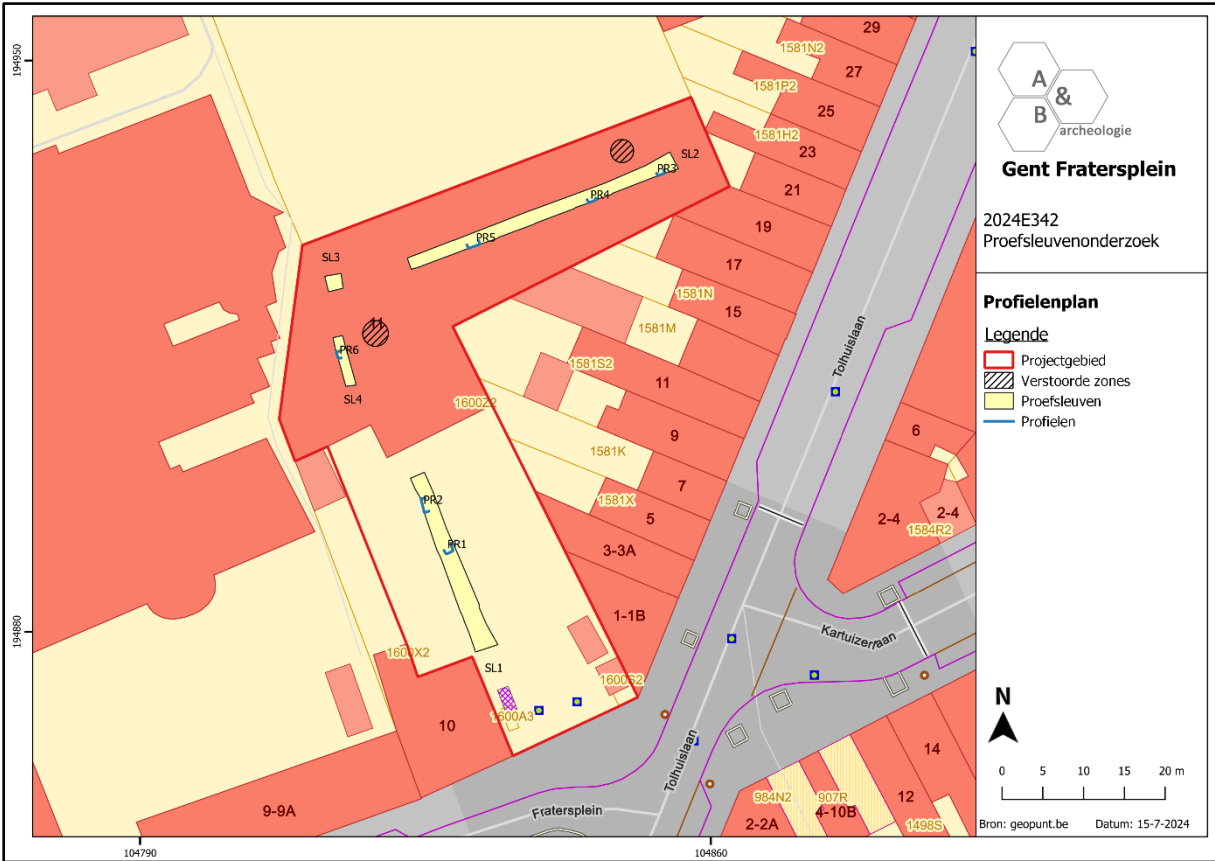
In profielen 3 werden onder een ca. 30cm dikke ophogingslaag diverse puinpakketten aangetroffen tot een diepte van minstens 180cm, wat overeenkomt met ca. +5,15m TAW, het niveau van de C-horizont in het zuidelijke deel van het terrein. De C-horizont kon niet aangeboord worden gezien de aanwezigheid van grof puin in de ondergrond. Mogelijk werd de top van de C-horizont in deze zone reeds verstoord. Ook in profielen 4, 5 en 6 werden verschillende puinlagen aangetroffen tot een diepte van minstens 150cm (ca. +5,4m TAW). Boringen naar de C-horizont waren onsuccesvol wegens de aanwezigheid van zeer veel grof puin.

Het archeologisch niveau bevond zich oorspronkelijk in de top van de C-horizont, op ca. 200cm onder het huidige maaiveldniveau, op ca. +5,15m TAW. In het noordelijke deel van het plangebied werd de C-horizont niet geattesteerd gezien de zeer sterke verstoringsgraad.

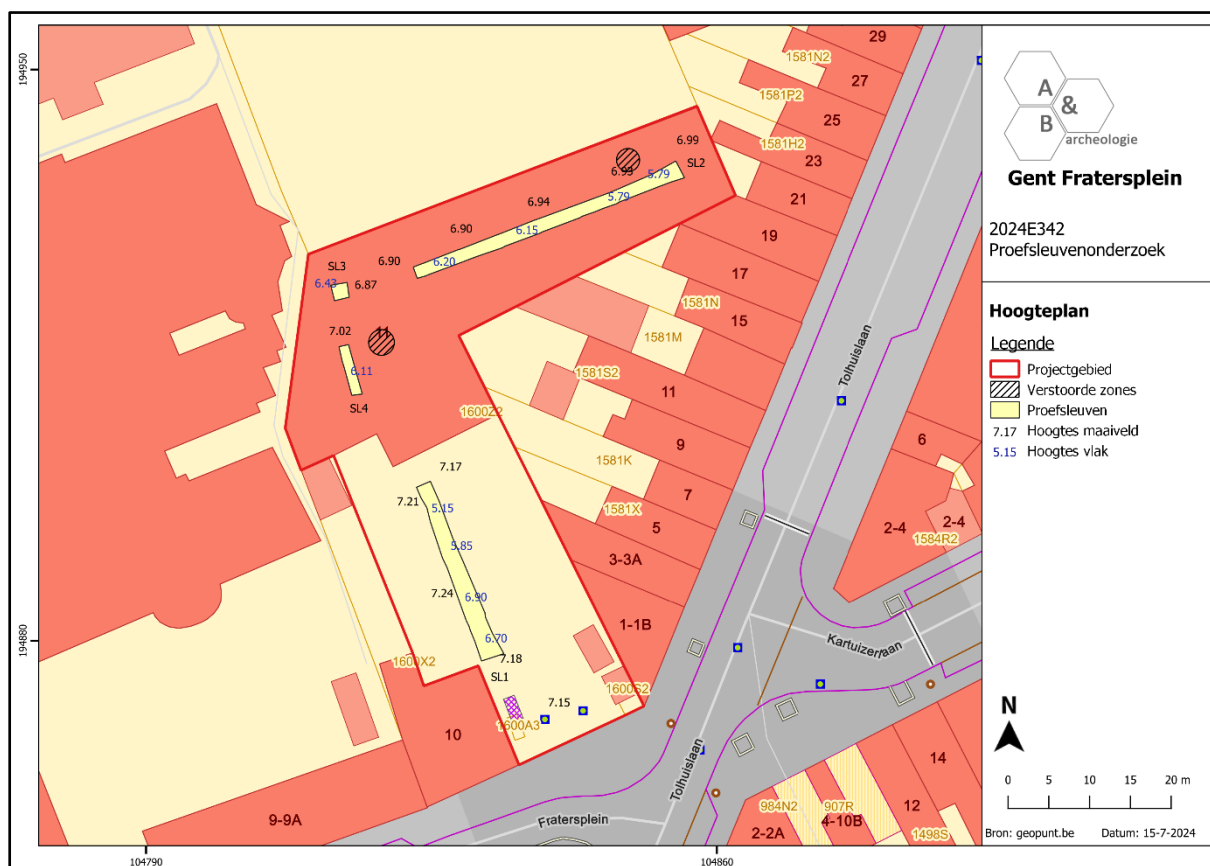
⁴ Keijers, Devroe 2022a, 15-19.

Figuur 5 Uitsnede uit de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 6 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de profielen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

Figuur 7 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de hoogtemetingen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

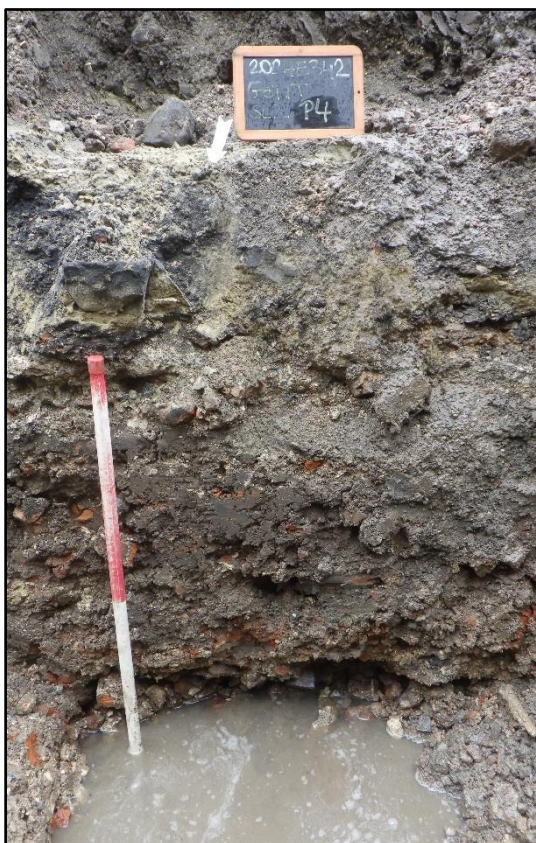
Figuur 8 Zicht op profiel 1 in sleuf 1.

Figuur 9 Zicht op profiel 2 in sleuf 1.

Figuur 10 Zicht op profiel 3 in sleuf 2.

Figuur 11 Zicht op profiel 4 in sleuf 2.

Figuur 12 Zicht op profiel 5 in sleuf 2.

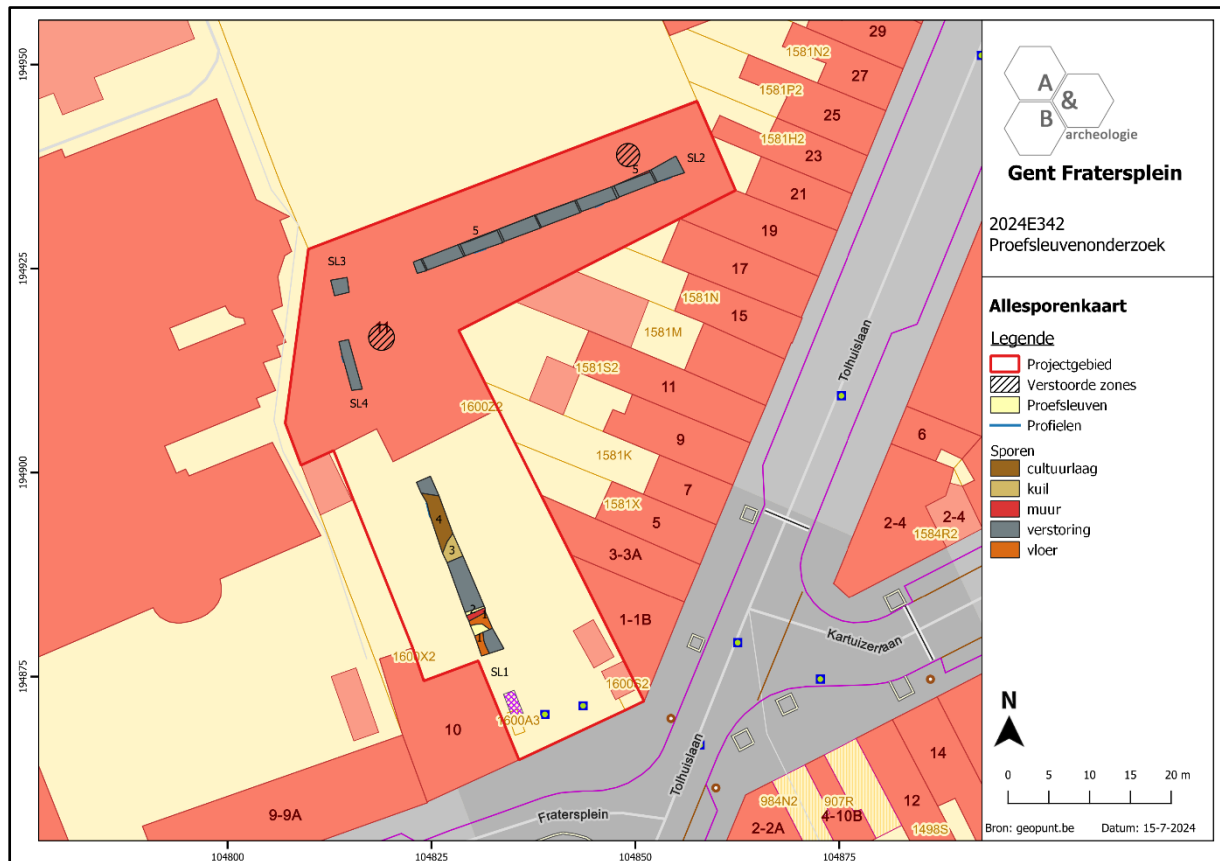

Figuur 13 Zicht op profiel 5 in sleuf 2.

2.2. Assessment sporen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden enkele archeologische sporen en structuren geregistreerd. In het zuidelijke deel van sleuf 1 werd zo een vloerniveau aangesneden (S1) bestaande uit vierkante keramische tegels. De vloer bevond zich meteen onder de steenslagfundering van de huidige asfaltlaag en kent een beperkte ouderdom. Ook de muurrest (S2) die meteen ten noorden van dit vloerniveau werd geregistreerd, heeft een eerder beperkte archeologische waarde. Onder deze recentere structuren werd bij het verdiepen naar het archeologisch vlak een dik, puin- en vondstrijk pakket aangesneden. Het betreft wellicht een cultuur- of tuinlaag die mogelijk gerelateerd kan worden aan het nabijgelegen klooster. Het pakket was ca. 70 à 145cm dik en bevatte een grote hoeveelheid schelpen (voornamelijk oesters, maar ook mosselen) en baksteenfragmenten, alsook enkele stukken aardewerk, wat dierlijk botmateriaal en een aantal metalen voorwerpen (inv. 1-4). Chronologisch is voornamelijk een muntvondst (inv. 4) interessant. Het gaat om een stuiver van Filips de Schone uit 1499-1506. Hierbij dient echter opgemerkt te worden dat de munt eerst lang kan hebben rondgezworven vooraleer hij op de positie terechtkwam waar hij werd aangetroffen. Binnen de dikke cultuurlaag kwamen immers ook duidelijk jongere vondsten voor. Het dikke pakket kan algemeen in de postmiddeleeuwen gedateerd worden. Onder de laag werd een spoor met vergraven moederbodem (S3) aangetroffen ter hoogte van profiel 1. Mogelijk gaat het om een kuil. De precieze omvang, datering en eventuele functie van het spoor zijn echter niet geheel duidelijk. Tot slot werd in de nagenoeg volledig verstoorde sleuf 2 een recente muur aangesneden (S5). Oudere sporen worden in deze zone niet meteen verwacht gezien de zeer sterke verstoringsgraad onder het voormalige winkelpand.

Het merendeel van de aangetroffen sporen is van relatief recente datum en kent een geringe archeologische waarde. Ter hoogte van sleuf 1, gelegen binnen de voormalige parking, zouden onder het postmiddeleeuwse cultuurpakket (S4), in de top van de C-horizont eventueel nog oudere archeologische sporen aanwezig kunnen zijn. Dit niveau bevindt zich echter met een diepte van ca. 200cm ruim onder het niveau van de bodemingreep (50-100cm). Eventuele sporen kunnen dan ook in situ behouden blijven. In het noordelijke deel is de bodem tot grote diepte verstoord en worden geen archeologische sporen meer verwacht.

Figuur 14 Allesporenkaart, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

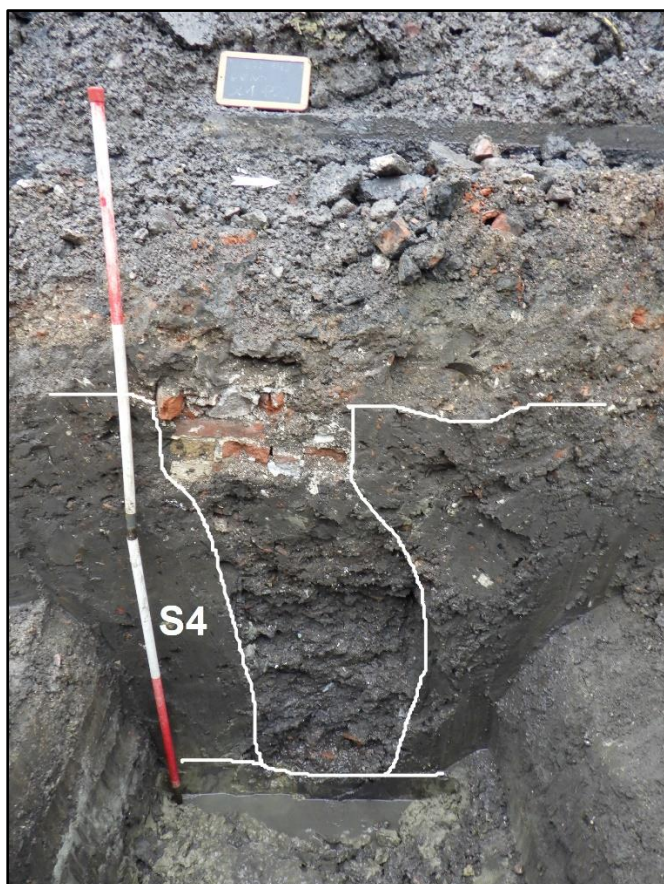
Figuur 15 Zicht op het zuidelijke deel van sleuf 1 met vloerrest S1 en muurrest S2.

Figuur 16 Overzichtsfoto van het zuidelijke deel van sleuf 1.

Figuur 17 Zicht op cultuurlaag S4 in sleuf 1 met diverse oesters en baksteenbrokken.

Figuur 18 Zicht op profiel 2 met aanduiding van de dikke cultuurlaag S4.

Figuur 19 Zicht op de recente muur S5 in sleuf 2.

Figuur 20 Overzichtsfoto van de sterk verstoorde sleuf 1 met in de linkse putwand een deel van muur S5.

Figuur 21 Overzichtsfoto van de sterk verstoorde sleuf 2.

Figuur 22 Overzichtsfoto van de sterk verstoorde sleuf 4.

2.3. Assessment vondsten

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden enkele vondsten verzameld uit cultuurlaag S4 in sleuf 1. Het gaat om vier oesterschelpen en enkele fragmenten dierlijk slachtafval, wellicht van rund (inv. 1), een randfragment van een ijzeren kookpot en een ronde, koperen gesp (inv. 2), een fragment leisteen (inv. 3), een bodemfragment van een kleine, glazen uienfles (inv. 3), een bodemfragment van een steengoed (Westerwald) waterkruik (inv. 3), vier fragmenten rood geglaazuurd aardewerk waaronder een fragment van een vergiet (inv. 3) en een stuiver (munt) van Filips de Schone uit 1499-1506, geslagen te Dordrecht (inv. 4). Het vondstmateriaal is relatief divers en dateert de laag, die wellicht doorheen een langere periode tot stand kwam, in de postmiddeleeuwen.

Figuur 23 Oesterschelpen en dierlijk bot uit cultuurlaag S4 (inventarisnummer 1).

Figuur 24 Fragment van een ijzeren kookpot uit cultuurlaag S4 (inventarisnummer 2).

Figuur 25 Bodemfragment van een glazen uienfles uit cultuurlaag S4 (inventarisnummer 3).

Figuur 26 Aardewerkfragmenten uit cultuurlaag S4 (inventarisnummer 3).

Figuur 27 Zilveren stuiver van Filips de Schone, geslagen te Dordrecht tussen 1499 en 1506 (inventarisnummer 4).

2.4. Assessment stalen

Niet van toepassing. Er werden geen stalen genomen tijdens het archeologisch onderzoek.

2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing. De aangetroffen vondsten vereisen geen specifieke conservatiemaatregelen.

2.6. Datering, interpretatie en confrontatie met voorgaande onderzoeksfases

In de bureaustudie werd aan het plangebied een eerder lage tot middelhoge verwachting voor sites met grondsporen uit de prehistorie tot Romeinse periode toegekend. Voor sites met grondsporen uit de vroege en volle middeleeuwen gold eveneens een middelhoge verwachting. Sites uit de late middeleeuwen en recenter kenden echter een hogere verwachting. Mogelijk zouden ook resten van het klooster en de hieraan voorafgegane site met walgracht aanwezig kunnen zijn binnen de grenzen van het plangebied. Verder gold ook een verhoogde verwachting voor resten van het industriële gebruik van de site als spinnerij in de 19de eeuw.

Tijdens het archeologisch onderzoek werden enkele sporen en structuren aangetroffen die behoren tot een relatief recent verleden, wellicht kort voor de aanleg van de huidige parking en het voormalige winkelpand. Het gaat om een vloerniveau met vierkante, keramische tegels, en om twee muurresten uit baksteen. Onder deze structuren bevond zich een oudere, dikke cultuurlaag, waarin een grote hoeveelheid baksteenpuin, consumptie- en gebruiksafval aanwezig was. Het pakket werd wellicht doorheen een langere periode opgebouwd gedurende de postmiddeleeuwen. Mogelijk bestaat er een verband met het klooster dat zich meteen ten westen van de site bevindt. Onder deze laag werd de C-horizont aangesneden, op een diepte van ca. 200cm onder het huidige maaiveldniveau. Binnen de C-horizont kon mogelijk een kuil herkend worden maar door de beperkte omvang van de proefsleuf kon de omvang, interpretatie en datering van het spoor niet bevestigd worden. Wel kan gesteld worden dat de eventuele sporen die aanwezig zouden kunnen zijn op het niveau van de C-horizont niet bedreigd worden bij de geplande werkzaamheden. Deze hebben namelijk slechts een diepte van ca. 50 tot 100cm. In het noordelijke deel van het terrein lijkt de C-horizont bovendien sterk verstoord door de voormalige bebouwing. In deze zone worden geen archeologische sporen meer verwacht.

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Tijdens het archeologisch onderzoek werden enkele sporen en structuren aangetroffen die behoren tot een relatief recent verleden, wellicht kort voor de aanleg van de huidige parking en het voormalige winkelpand. Het gaat om een vloerniveau met vierkante, keramische tegels, en om twee muurresten uit baksteen. Onder deze structuren bevond zich een oudere, dikke cultuurlaag, waarin een grote hoeveelheid baksteenpuin, consumptie- en gebruiksafval aanwezig was. Het pakket werd wellicht doorheen een langere periode opgebouwd gedurende de postmiddeleeuwen. Mogelijk bestaat er een verband met het klooster dat zich meteen ten westen van de site bevindt. Onder deze laag werd de C-horizont aangesneden, op een diepte van ca. 200cm onder het huidige maaiveldniveau. Binnen de C-horizont kon mogelijk een kuil herkend worden maar door de beperkte omvang van de proefsleuf kon de omvang, interpretatie en datering van het spoor niet bevestigd worden. Wel kan gesteld worden dat de eventuele sporen die aanwezig zouden kunnen zijn op het niveau van de C-horizont niet bedreigd worden bij de geplande werkzaamheden. Deze hebben namelijk slechts een diepte van ca. 50 tot 100cm. In het noordelijke deel van het terrein lijkt de C-horizont bovendien sterk verstoord door de voormalige bebouwing. In deze zone worden geen archeologische sporen meer verwacht.

3.2. Beantwoording onderzoeksvragen

In het programma van maatregelen bij de archeologienota waren de volgende vraagstellingen opgenomen met betrekking tot het proefsleuven- en proefputtenonderzoek⁵:

- Hoe is de opbouw van de bodemprofielen? Hoe is de stratigrafie in archeologische (antropogene) zin?

Profiel 1 werd geplaatst onder het eerste vlakniveau, op ca. 35cm onder de huidige asfaltverharding met steenslagfundering. Tussen een diepte van ca. 35 en 55cm werd hierbij een puinpakket aangesneden waaronder zich een dikke, puinrijke cultuurlaag bevond. Deze situeerde zich tussen 55 en 125cm en bevatte baksteenpuin, aardewerk, botmateriaal, schelpen etc. Op basis van het materiaal kon de laag in postmiddeleeuwse periode geplaatst worden. Mogelijk gaat het om een tuinlaag, gerelateerd aan het aangrenzende klooster. Vanaf ca. 125cm tot minstens 185cm werd een vergraven C-horizont geattesteerd. Mogelijk gaat het om een kuil. De ongeroerde C-horizont kon in dit profiel niet bereikt worden. Bovenaan profiel 2 bevond zich een ca. 15cm dikke asfaltlaag, waaronder ca. 20cm steenslagverharding voorkwam. Onderliggend bevond zich een puinpakket tot een diepte van ca. 55cm. Ook in dit profiel werd de cultuurlaag aangetroffen, meer bepaald tussen een diepte van ca. 55 en 200cm. De laag werd centraal in het profiel doorsneden door een recentere muur, gefundeerd op een puinpakket. De C-horizont werd geattesteerd op een diepte van ca. 200cm onder het huidige

⁵ Keijers, Devroe 2022b, 5.

maaiveldniveau, op ca. +5,15m TAW. In profielen 3 werden onder een ca. 30cm dikke ophogingslaag diverse puinpakketten aangetroffen tot een diepte van minstens 180cm, wat overeenkomt met ca. +5,15m TAW, het niveau van de C-horizont in het zuidelijke deel van het terrein. De C-horizont kon niet aangeboord worden gezien de aanwezigheid van grof puin in de ondergrond. Mogelijk werd de top van de C-horizont in deze zone reeds verstoord. Ook in profielen 4, 5 en 6 werden verschillende puinlagen aangetroffen tot een diepte van minstens 150cm (ca. +5,4m TAW). Boringen naar de C-horizont waren onsuccesvol wegens de aanwezigheid van zeer veel grof puin.

- Zijn er verstoringen aanwezig? In hoeverre is de bodemopbouw nog intact?

Het noordelijke deel van het plangebied, ter hoogte van het voormalige handelspand, was zeer sterk verstoord. In het zuidelijke deel van het terrein, ter hoogte van de voormalige parking, leek de bodem beter bewaard te zijn. De C-horizont bevond zich in deze zone onder een dikke cultuurlaag op een diepte van ca. 200cm onder het huidige maaiveldniveau.

- Zijn er sporen aanwezig? Zijn er diverse archeologische niveaus herkenbaar?

Er werden 5 archeologische sporen aangetroffen. Drie ervan bevonden zich meteen onder de huidige verharding. Het gaat om relatief recente vloer- en muurresten. Onder deze recente structuren bevond zich in het zuidelijke deel van het plangebied nog een oude cultuurlaag, waaronder een mogelijke kuil herkend werd in de top van de C-horizont. Gezien de recente datering van de vloer- en muurresten vormt de top van de C-horizont het meest relevante archeologische niveau.

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten (sporen en vondsten)? Vanaf wanneer kwam het terrein in gebruik? Behoren de archeologische sporen tot één of meerdere periodes? Welke aanwijzingen zijn er omtrent de functie van de sporen en structuren? Kunnen deze in relatie gebracht worden met de oorspronkelijke site met walgracht, het klooster of de spinnerij?

De aangetroffen sporen zijn van antropogene aard en komen voornamelijk in het zuidelijke deel van het plangebied voor, ter hoogte van de voormalige parking. Het gaat om restanten van vloeren, muren, een cultuurlaag en een mogelijke kuil. De mogelijke kuil is het oudste spoor, maar gezien geen vondstmateriaal werd aangetroffen, is de datering ervan onzeker. Ze werd afgedekt door een cultuurpakket uit de postmiddeleeuwen. Dit pakket werd op zijn beurt afgedekt en doorsneden door jongere muren en vloerniveaus. De aangetroffen cultuurlaag kan mogelijk gelinkt worden aan het aangrenzende klooster, maar de link is vooralsnog eerder hypothetisch. Er werden geen sporen of vondsten aangetroffen die met zekerheid aan een site met walgracht of aan de voormalige spinnerij gerelateerd kunnen worden.

- Worden sporen/lagen bedreigd door de geplande werkzaamheden? Is behoud *in situ* op basis van de resultaten van het vooronderzoek mogelijk?

De recente vloer- en muurresten zullen vernietigd worden bij de geplande werkzaamheden. Gezien hun geringe ouderdom kennen ze echter een zeer beperkte archeologische waarde. Eventuele sites met grondsporen die zouden voorkomen in de top van de C-horizont kunnen echter behouden blijven gezien de C-horizont zich op een diepte van ca. 200cm onder het huidige maaiveldniveau bevindt en de geplande werken slechts 50 à 100cm diep zullen reiken. In het noordelijke deel van het plangebied

lijkt de C-horizont bovendien reeds verstoord te zijn door de voormalige inrichting van het terrein. In dat deel worden geen archeologische sporen meer verwacht.

- Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek? Zo ja, wat is de ruimtelijke afbakening van de zone(s) voor vervolgonderzoek? Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Er dient geen verder archeologisch onderzoek plaats te vinden.

- Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?

Niet van toepassing.

- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welk type staalnames zijn noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Niet van toepassing.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan het Fratersplein te Gent (provincie Oost-Vlaanderen), gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Gent, waarbij de totale oppervlakte van de bodemingreep 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. De archeologienota⁶ bestond enkel uit een bureauonderzoek. In het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuven- en proefputtenonderzoek diende uitgevoerd te worden in een uitgesteld traject. De resultaten van dit onderzoek worden besproken in deze nota.

Het onderzoek vond plaats op vrijdag 12 juli 2024. Het sleuvenplan zoals opgenomen in het programma van maatregelen werd ietwat aangepast aan de terreinomstandigheden. Voor de uitgraving van de sleuven werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,20m breed. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht.

In de bureaustudie werd aan het plangebied een eerder lage tot middelhoge verwachting voor sites met grondsporen uit de prehistorie tot Romeinse periode toegekend. Voor sites met grondsporen uit de vroege en volle middeleeuwen gold eveneens een middelhoge verwachting. Sites uit de late middeleeuwen en recenter kenden echter een hogere verwachting. Mogelijk zouden ook resten van het klooster en de hieraan voorafgegane site met walgracht aanwezig kunnen zijn binnen de grenzen van het plangebied. Verder gold ook een verhoogde verwachting voor resten van het industriële gebruik van de site als spinnerij in de 19de eeuw.

Tijdens het archeologisch onderzoek werden enkele sporen en structuren aangetroffen die behoren tot een relatief recent verleden, wellicht kort voor de aanleg van de huidige parking en het voormalige winkelpand. Het gaat om een vloerniveau met vierkante, keramische tegels, en om twee muurresten uit baksteen. Onder deze structuren bevond zich een oudere, dikke cultuurlaag, waarin een grote hoeveelheid baksteenpuin, consumptie- en gebruiksafval aanwezig was. Het pakket werd wellicht doorheen een langere periode opgebouwd gedurende de postmiddeleeuwen. Mogelijk bestaat er een verband met het klooster dat zich meteen ten westen van de site bevindt. Onder deze laag werd de C-horizont aangesneden, op een diepte van ca. 200cm onder het huidige maaiveldniveau. Binnen de C-horizont kon mogelijk een kuil herkend worden maar door de beperkte omvang van de proefsleuf kon de omvang, interpretatie en datering van het spoor niet bevestigd worden. Wel kan gesteld worden dat de eventuele sporen die aanwezig zouden kunnen zijn op het niveau van de C-horizont niet bedreigd worden bij de geplande werkzaamheden. Deze hebben namelijk slechts een diepte van ca. 50 tot 100cm. In het noordelijke deel van het terrein lijkt de C-horizont bovendien sterk verstoord door de voormalige bebouwing. Er dient dan ook geen verder archeologisch onderzoek plaats te vinden.

⁶ Keijers, Devroe 2022a; 2022b.

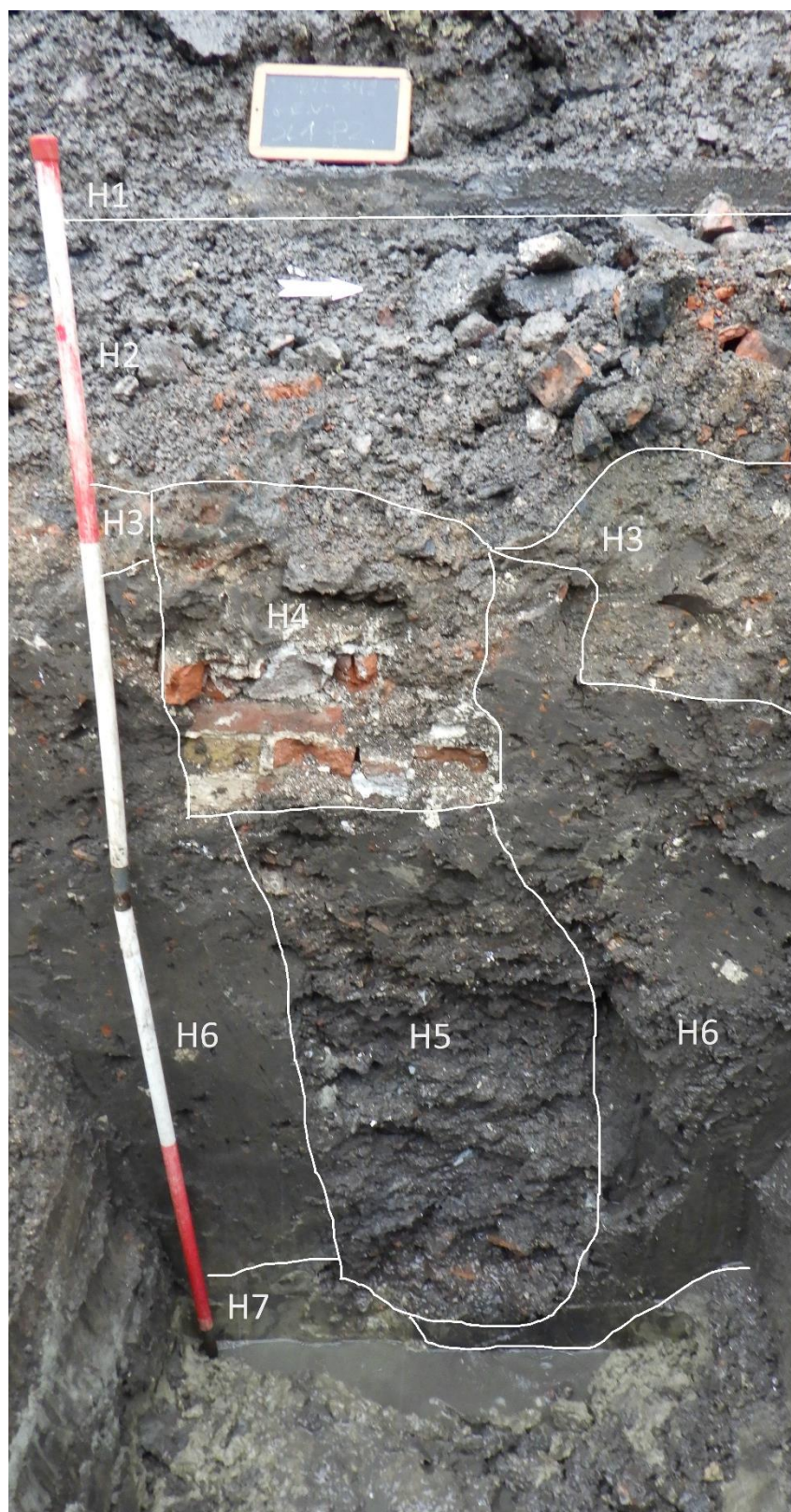
5. Bibliografie

- Keijers D., Devroe A., 2022a. *Archeologienota: verslag van resultaten. Gent, Fratersplein 11*, Heusden-Zolder: Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv.
- Keijers D., Devroe A., 2022b. *Archeologienota – Programma van maatregelen. Gent, Fratersplein 11*, Heusden-Zolder: Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv.
- www.geopunt.be

6. Bijlages

- Referentieprofiel

Projectcode		2024E342			Coördinaten	X 104825,04; Y 194894,47	
Type onderzoek		Proefsleuven				X 104824,45; Y 194896,09	
Profielnummer		PR2			Hoogte	+7,21m TAW	
Oriëntatie		Z-N			Grondwater	Niet bereikt	
Datum		12/07/2024			Classificatie	OB	
Weer		Bewolkt, felle buien				Bebouwde zone	
Beschrijving		Paulien Fonteyn			Fotonr	28	
Landgebruik		Asfaltverharding			Plannr	Zie allesporenkaart	
Vegetatie		/					
Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Asfalt	0	15	Droog	Ja	Duidelijk	Regelmatig
H2	Steenslag	15	35	Droog	Ja	Duidelijk	Regelmatig
H3	Puinpakket	35	55	Droog	Ja	Duidelijk	Onregelmatig
H4	Muur	45	90	Droog	Ja	Duidelijk	/
H5	Puinfundering Muur	90	200	Droog	Ja	Duidelijk	/
H6	Cultuurlaag (S4)	55	200	Droog	Ja	Duidelijk	Onregelmatig
H7	C	200	-	Droog	Nee	/	/
Kleur (visueel)		Vochtigheid		Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen	
				symbool	beschrijving		
Zwart		/		/	/	Asfalt	
Zwart		Matig nat		/	/	Steenslag/puinfundering asfalt	
Donkerbruingrijs		Matig nat		/	/	Puinpakket	
Oranje		/		/	/	Muurrest	
Donkerbruin		Nat		S	Lemig zand	Puinrijke fundering muur	
Donkerbruin		Nat		S	Lemig zand	baksteenpuin, consumptie- en gebruiksafval (dierlijk bot, schelpen, glas, metaal, aardewerk)	
Gelig/groenig bruin		Nat		S	Lemig zand	/	

Figuur 28 Zicht op profiel 2 in sleuf 1 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.

- **Figurenlijst**

Figuur 1 Zicht op het zuidelijke deel van het plangebied met op de achtergrond een deel van het aangrenzende klooster. Sfeerbeeld tijdens de opbraak van de verhardingen na de bovengrondse sloop.....	5
Figuur 2 Zicht op het noordwestelijke deel van het plangebied met op de achtergrond het aangrenzende klooster.	6
Figuur 3 Zicht op het noordoostelijke deel van het plangebied met op de voorgrond een van de aanwezige putten.	6
Figuur 4 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	9
Figuur 5 Uitsnede uit de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	11
Figuur 6 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de profielen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	11
Figuur 7 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de hoogtemetingen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	12
Figuur 8 Zicht op profiel 1 in sleuf 1.	12
Figuur 9 Zicht op profiel 2 in sleuf 1.	13
Figuur 10 Zicht op profiel 3 in sleuf 2.	13
Figuur 11 Zicht op profiel 4 in sleuf 2.	14
Figuur 12 Zicht op profiel 5 in sleuf 2.	14
Figuur 13 Zicht op profiel 5 in sleuf 2.	15
Figuur 14 Allesporenkaart, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	17
Figuur 15 Zicht op het zuidelijke deel van sleuf 1 met vloerrest S1 en muurrest S2.	17
Figuur 16 Overzichtsfoto van het zuidelijke deel van sleuf 1.	18
Figuur 17 Zicht op cultuurlaag S4 in sleuf 1 met diverse oesters en baksteenbrokken.	18
Figuur 18 Zicht op profiel 2 met aanduiding van de dikke cultuurlaag S4.	19
Figuur 19 Zicht op de recente muur S5 in sleuf 2.	19
Figuur 20 Overzichtsfoto van de sterk verstoorde sleuf 1 met in de linkse putwand een deel van muur S5.	20
Figuur 21 Overzichtsfoto van de sterk verstoorde sleuf 2.	20
Figuur 22 Overzichtsfoto van de sterk verstoorde sleuf 4.	21
Figuur 23 Oesterschelpen en dierlijk bot uit cultuurlaag S4 (inventarisnummer 1).	22
Figuur 24 Fragment van een ijzeren kookpot uit cultuurlaag S4 (inventarisnummer 2).	22
Figuur 25 Bodemfragment van een glazen uienfles uit cultuurlaag S4 (inventarisnummer 3).	23
Figuur 26 Aardewerkfragmenten uit cultuurlaag S4 (inventarisnummer 3).	23
Figuur 27 Zilveren stuiver van Filips de Schone, geslagen te Dordrecht tussen 1499 en 1506 (inventarisnummer 4).	24
Figuur 28 Zicht op profiel 2 in sleuf 1 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.	33

Vondstenlijst

2024E342Proefsleuvenonderzoek Gent Fratersplein

Vondstnr	Spoornr	Laagnr	Kwadrant/C oupedeel	Werkput/SI euf	Sector	Vak	Profiel	Vlak	Inzamelwijze	Datum	Maaswijdte	xyz	Vondstcategorie	Omschrijving	Datering	Hoeveelheid (telling/schatting)	Gewicht (g)	Homogeniteit	Fotonr	Tekening (kaart, plan, plattegrond, coupe of profiel)	Vondst- tekening
1	4	1	/	1	/	/	/	1	aanleg vlak	12/07/2024	/	/	schelp	oesters	PME	4	88	ja	/	/	/
1	4	1	/	1	/	/	/	1	aanleg vlak	12/07/2024	/	/	bot	fragmentjes dierlijk slachtafval (rund? rib?)	PME	3	8	ja	/	/	/
2	4	1	/	1	/	/	/	1	aanleg vlak	12/07/2024	/	/	metaal	randfragment ijzeren kookpot	PME	1	1115	ja	/	/	/
2	4	1	/	1	/	/	/	1	metaaldetectie	12/07/2024	/	/	metaal	ronde koperen gesp	PME	1	6	ja	/	/	/
3	4	1	/	1	/	/	/	1	aanleg vlak	12/07/2024	/	/	leisteen	fragment leisteen	PME	1	36	ja	/	/	/
3	4	1	/	1	/	/	/	1	aanleg vlak	12/07/2024	/	/	glas	bodemfragment kleine uienfles	PME	1	94	ja	/	/	/
3	4	1	/	1	/	/	/	1	aanleg vlak	12/07/2024	/	/	aardewerk	steengoed - Westerwald - bodemfagment waterkruik (blauw)	PME	1	107	ja	/	/	/
3	4	1	/	1	/	/	/	1	aanleg vlak	12/07/2024	/	/	aardewerk	rood geglazuurd aardewerk - oa vergiet	PME	4	216	ja	/	/	/
4	4	1	/	1	/	/	/	1	metaaldetectie	12/07/2024	/	/	metaal	munt - Stuiver - Filips de Schone - biljoen - 1499-1506 - Dordrecht	1499-1506	1	3	ja	/	/	/

Sporenlijst

2024E342Proefsleuvenonderzoek Gent Fratersplein

Spoornr	Werkputnr./Sleufnr.	Sectornr.	Vaknr.	Vlaknr.	Interpretatie	Associatie	Datum	Aflijning	Datering	Coupe	Diepte	Opmerkingen	Laag						Bouwelement					Relatie	Vondstnr	Staalnr	Tekening (kaart, plan, plattegrond, coupe of profiel)
													Nummer	Aard (HOM/HET)	Kleur	Textuur	Inclusies	Bioturbatie	Constructie	Fasering	Materiaal	Afwerking	Techniek				
1	1	/	/	1	vloer	/	12/07/2024	scherp	PME	/	/	/	/	/	/	/	/	/	vloer	/	keramische tegel (vierkant)	/	/	/	/	/	/
2	1	/	/	1	muur	/	12/07/2024	scherp	PME	/	/	/	/	/	/	/	/	/	muur	/	baksteen	/	/	/	/	/	/
3	1	/	/	2	kuil?	/	12/07/2024	onbepaald	onbepaald	/	/	/	1	HET	GR/GEBR	S	/	/	/	/	/	/	/	onder cultuurlaag S4	/	/	/
4	1	/	/	1-2	cultuurlaag	/	12/07/2024	onbepaald	PME	/	70-145cm	/	1	HOM	doBR	S	BS, bot, schelp, AW, glas	/	/	/	/	/	/	/	1-4	/	/
5	2	/	/	1	muur	/	12/07/2024	scherp	PME	/	/	/	/	/	/	/	/	/	muur	/	baksteen	/	/	/	/	/	/

Gent Fratersplein

2024E342
Proefsleuvenonderzoek

Allesporenkaart

Legende

- Projectgebied
- Verstoorde zones
- Proefsleuven
- Profielen

Sporen

- cultuurlaag
- kuil
- muur
- versterking
- vloer

0 5 10 15 20 m

Bron: geopunt.be

Datum: 15-7-2024

